

АКСІОЛОГІЯ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ КОНЦЕПТІВ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН, НОВИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

С. Й. Вовканич

Вступ і постановка теми. Де-факто народна, справді вітчизняна, релігійно братовбивча війна, нав'язана Україні путінською Росією, продемонструвала, що нині в українській нації немає нічого ціннішого і більш консолідуючого, водночас найбільш ненависного для агресора, аніж ефективний духовно-інтелектуальний концепт-конструкт державотворення. Рашизм окупанта, втілений у сучасній загарбницько-реваншистській ідеології «русского мира», виявив і виявляє всю свою сьогодишню потугу і давно традиційну імперську лють до Української Національної Ідеї (УНІ) як основи державотворчих візій що ґрунтується не лише на древній культурі Руси-України, а й акумулює модерні європейські цінності, свободи Майдану та соціогуманізм бінарного захисту і розвитку людини і нації, їх бажання співпраці та інтеграції з вільним світом [1]. Водночас наш північний сусід, одержимий великодержавно-реваншистським духом імперсько-церковних ідеологем «русского мира», забувши долю Судет, нині по-фарисейськи сакралізує анексію Криму, веде проти України не тільки інформаційну, а й гарячу війну. Росія, мілітаризуючи півострів, як спадкоємець імперії зла продовжує її пропагандистську практику, перманентно дезінформує світ про «загрози» київської хунти, «бендеровцев», «правосеков» тощо; обстрілює Київ, його споконвічні прагнення самореалізуватися та звільнитися нарешті від «обіймів» чи то «старшого брата», чи то «русского топтыгина».

Євроінтеграційна перспектива України не зупинила Путіна навіть від зняття з Росії правдивої фальшивої маски «старшого», сьогодишнього стратегічного партнера, порушення Великого договору між Російською Федерацією і Україною, знехтування обов'язків гаранта Будапештських домовленостей щодо захисту ядерної сусідки. Ненависть до УНІ, побоювання Майданів як масового вияву європейських

цінностей, зростання національно-державницької самосвідомості, зміцнення власної самобутності актуалізували й активізували розроблення російськими політологами не тільки загарбницько-імперської ідеології цинічного «декомпозиціонування України», нахабно камуфлюючи її під буцімто нагальну потребу федералізації, захисту російськомовних, а й прискорили реалізацію сепаратистами і найманцями Росії вбивств мирних людей, дітей, нищення лікарень та шкіл. Світ нині знову став свідком боротьби українства за ідею своєї державної самостійності – споконвічної основи єдності, буття і суверенності нації та утвердження її іншості. «Градами», «буками» розстрілюється новітня візія національного ідеалу, його місія майбутніх соборних, націоцентричних і державотворчих цивілізаційних пошуків.

Вовканич Степан Йосипович – доктор економічних наук, професор

Розробленість проблематики. Знаний український учений І. О. Белебеха у своїй останній прижиттєвій праці наводить і аналізує 109 дефініцій української національної ідеї [2]. Однак заради об'єктивності зазначу два моменти. По-перше, підтверджую слова відомого вченого з Харкова, що «у наведеному переліку означень висвітлена лише фрагментарна сутність УНІ» [с. 99]. По-друге, не розширюватиму цей аналіз, аби тільки констатувати, що у науковому українському обігу дискурс національної ідеї – найбільш суперечливий, аж до повного заперечення УНІ. Замість суперечок і категоричних відкидань – краще розгляд конструктів.

Звичайно, кожен свідомий громадянин України, що живе на її землі (чи поза нею), але любить Україну і працює задля її добра, може плекати свою власну ідею. Попри те,

в ім'я її втілення усі ми, українці, повинні мати і працювати спільно на єдину соборну ідею україноцентричної держави як духовно-інтелектуальної запоруки її розбудови, тобто **ідеологію** буття і суті збереження етнічної, економічної, мовно-культурної, релігійної та іншої ідентичності українства. УНІ – це засаднича платформа і екзистенційна матриця недопущення **знеособлення** людини і **знеодержавлення** нації, її духовно-інформаційний код підвищення імунітету (опірності) асиміляції реваншистсько-імперському зоднорідненню. Адже саме насильницькі перерви в тяглоті (спадковості) розвитку батьківських традицій, імперські заборони генерувати власні інноваційні ідеї в цивілізаційному розмаїтті народів світової співдружності, штучні голодомори, зловмисно-цілеспрямовані насильницькі виселення стали смертоносними і найбільше деукраїнізували соціум. Вони його зросійщували і нищили як самостійне національне утворення, позбавляючи державницької ідеї корінний народ на його ж рідній землі, у власному мовно-культурному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Незалежно від розмаїття поглядів, дискусій і підходів до формування УНІ не можна заперечити факти, що історично процес виникнення, становлення та поширення української ідеї проліг від Русь-України, демократичної Конституції Пилипа Орлика, Кирило-Мефодіївського соціального гасла «Україна без холопа і пана» через Міхновське усвідомлення України як національної самостійної держави, боротьбу УНР, її злуку із ЗУНР та визвольно-бойовий клич УПА «здобути або вмерти» за неї до сьогоденнішніх пощуків і розроблення євроінтеграційної стратегії розвитку нашої країни в системі модерних світових держав та досягнень їх життєвих стандартів. Упродовж цього тривалого і складного періоду на історичний генезис складників УНІ, як і на будь-який генезис інших суспільних напрямних, впливали та впливатимуть спадковість і новаторство, еволюційність і революційність майданів, зовнішні та внутрішні чинники, суперечні інтереси, світогляди і цінності, зрештою, запекла боротьба за них.

Нині ми є свідками кровопролиття на сході України не лише за базові **людиноцентричні європейські цінності** – людську гідність, свободу, демократію, верховенство закону, толерантність тощо [3]. Українство бореться за бінарний захист людини і нації, їх соборну єдність і державну суб'єктність, суверенітет, ідентичність, за історичну та сьогоденішню правду, за український інформаційний (і не лише) простір, ресурси, активи, зрештою, **за своє буття** як вільного народу, за **тяглість** його розвитку. За таких умов трансформуються цінності, не лише модернізується економіка,

а й набувають нових сенсів знання, культура, свідомість, їх рольова функція в безперервності поступу, формуванні УНІ тощо.

Національна ідея – це своєрідний комплекс вірувань і духовне кредо народу, квінтесенція патріотичних почувань, національного світобачення та усвідомлення державної незалежності, суверенності її інтересів. Це концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації – себто людей-державотворців і співгромадян, які, спираючись на минуле, нині мобілізують державотворчі сили на здобутки європейського майбутнього, становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, що наближає національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах його розумної життєдіяльності на шляху прогресу і добробуту. Отож, запропонований концепт УНІ не залишає поза увагою **націоцентричності** державотворення, він співзвучний із сучасною інноваційною, інформаційно-просторовою моделлю розбудови національної держави, реалізації її євроінтеграційних намірів та впровадження нової соціогуманістичної парадигми захисту і людини, і нації, зокрема з напрямками, що визначені Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» [4]. Своєю чергою, аксіологічний підхід до державотворчих процесів диктує екзистенційний імператив: не виносити за дужки систему **ідеологічного забезпечення**, яка ґрунтується на загальноукраїнських інтересах, акумульованих такими пріоритетами національної ідеї – **Україна:**

- **соборна;**
- **українська;**
- **гідна людини, нації та людства.**

Визначивши пріоритетність «СУГ» (соборність, українськість, гідність) та акцентуючи увагу на імперативі комплексного їх дослідження в сучасній структурі УНІ як стратегем (програм дій), підкреслимо потребу **міждисциплінарного** підходу до їх аналізу. При цьому наголосимо, що:

Соборна – це не тільки географічні, територіально-просторові атрибути, а й соборна **здатність** нації разом ефективно **творюти українську державу** за допомогою **консолідації** сил усіх громадян, що проживають в Україні та поза її межами. Соборність, євроінтеграція – це не лише конкурентоспроможність, технічна якість продукції, її економічна **ціна**, а й соціальні **цінності** людини. Це – духовна **єдність** народу на своїй землі, його якісно-ціннісна (аксіологічна) характеристика,

соціальний капітал. Лише таке розуміння соборності допоможе сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші простори, аби допомогти всім українцям, незалежно від місця проживання, усвідомити себе **соборною державоцентричною нацією**. Це особливо важливо для формування українського соціуму як **спільноти**, в якій діють **доцентрові** (соборні, євроінтеграційні), а не **відцентрові** (регіональні, українофобські) **сили і поля впливу**, що зловмисно підживлюються ззовні.

Отже, соборність – це не лише інтеграція економік регіонів, а й консолідація народу на рівні патріотичних, духовних і морально-психологічних характеристик, внутрішньо притаманних людині, її свідомості, соціальним цінностям та ментальності. Попри те, у ракурсі соборності нового значення набуває **реінтеграція** тимчасово окупованих територій та їх **рекультрегіоналізація** – адаптація воюючих сторін у духовному, культурному аспекті. У 3-му тисячолітті український народ, як і понад триста років тому, прагнуть поневолими. Україна нині не є соборною територіально, але соборною духовно в боротьбі з агресором. Це свідчить про те, що тест на соборність є репрезентативним і валідним індикатором не тільки цілісності території, а і якісного формування пасіонарності нації, її державної ідеї. Можна лише пошкодувати, що на рівні ані **регіональної**, ані **загальнонаціональної** політики держави своєчасно не було науково введено соборність як **стратегему** сталого розвитку країни. Якби ми вчилися соборності, то не мали б сьогодні АТО [5]. Шкода, але вийшло навпаки, ідеологію було винесено на маргінес, вона стала не потрібна політичним партіям. У Верховній Раді з подачі лівих сил (парадокс!) у Конституцію України внесено буцімто демократичну норму державотворення: «жодна ідеологія не може називатися державою як обов'язкова» [6, с. 15]. Забули, що множинність поглядів на антиукраїнську семіотику, пам'ятники більшовицьким вождям, названі на їх честь вулиці тощо не зміцнюють соборність України. Це не те розмаїття, яке стимулює її прогрес.

Отже, поняття «Соборна Україна» в триптиху УНІ об'єднує як низку **матеріальних** (земельно-територіальних, мінерально-природних) економічних, фінансових, інфраструктурних, екологічних ресурсів, так і ідеальних (духовно-інтелектуальних, інформаційних, культурно-освітніх, науково-технологічних та інших) **нематеріальних** трансферів і активів, людських капіталів, морально-правових норм та соціально-психологічних чинників суспільного поступу, зрештою, підвищення ефективності економіки. Навіть більше, якісні та

кількісні параметри цього блоку несуть місійні сенси (нові змісти) УНІ та результати від їх втілення для практики державотворення України, підвищення її суб'єктності та сталості розвитку.

У цьому плані окреслимо специфіку таких завдань:

- світоглядне виховання молодого покоління в дусі загальнонаціонального розуміння (усвідомлення) давніх традицій державності українського народу. Йдеться насамперед про спільне розуміння **історії** довголітньої кровопролитної **боротьби** та **тяжких страждань** нації, аби прийдешні покоління жили в суверенній українській державі та, зрештою, мали достатні **мотивації** удосконалювати здобуте батьками, захистити історичну справедливість щодо самостійного розвитку на своїй – не чужій землі, в «колі вільних народів» і на фундаменті нових соціогуманістичних людських та міжнародних взаємин;

- орієнтація мотивів молоді й широкого суспільного загалу на досягнення **сучасниками** ефекту **синергійності** та **націоцентричності** в розбудові такої майбутньої держави;

- побудова **спільної концепції** творення модерної **майбутньої** української держави, концепту **бачення** шляху консолідації нації на співжиття, формування її ідеології державотворчих процесів та аксіології вибору вектора інтеграції у світове співтовариство;

- досягнення єдності українського народу шляхом усунення потужного впливу **асиміляційного чинника** сильних світу цього та їх сателітів, які, намагаючись вижити на гостинній українській землі, свідомо чи несвідомо допомагають імперському загарбнику зросійщити Україну, розмиваючи національну ідентичність титульного народу, що дав назву державі в центрі Європи.

Таким чином, феномен соборності України насамперед – це її цілісність і керованість, **ціннісні** (аксіологічні) вектори прориву на світові простори, а не регіонально-партійні ідеологеми розриву і поділу населення на сорти, регіони і ринки збуту продукції. Соборність – це **національно-свідома синергійність** діянь людей як організованої спільноти, її ознака як духовно-інтелектуальної **соціетальної** «молекули», яку не можна розривати без втрати її якісних характеристик, як не можна їх зберегти без вирішення **проблем** культурно-інформаційного середовища та простору. Ми програємо інформаційну війну, бо вчасно не сформували вітчизняний національний простір та не наповнили його українським патріотичним контентом;

Українська – означає самодостатність спільноти, її тяглість (спадковість), потрібну і спроможну квітално відродити корінну (титульну) націю на її обітованій землі. Водночас це відкидає підкинута шовіністичне гасло – «Україна лише для етнічних українців», але не реальну констатацію, що найважче в плані національного і духовного відродження українцеві в Україні. Йдеться про формування нових стереотипів, які позиціонували б Україну у свідомості усього соціуму держави як «рідну хату», як дім нації, який слід розбудовувати на спільних духовних цінностях, патріотичних почуваннях, інтелектуальних і культурних кодах та ідеалах українського народу, на притаманних йому традиціях, нормах і правилах поведінки, на інноваційних засадах модернізації національної економіки та політики держави відповідно до нових завдань, економічних укладів, національних інтересів і цивілізаційних глобальних викликів.

У цьому контексті серед головних завдань цього блоку бачаться такі:

- збереження **національної ідентичності** (тотожності, автентичності) корінного, водночас титульного українського народу після багатовікового його поневолення та імперського нищення;

- інтенсифікування духовного і національного його **ковітального відродження**, де пріоритетом має стати збереження **українськості** як соборної ознаки національної ідентичності, що вирізняє українців в окреме самобутнє утворення, яке має домінантні ознаки нації: власну землю, питому мову, відрубну культуру та своє світобачення, лише йому притаманне, яке у глобальному вимірі гідне поваги серед світової мозаїки культур інших народів;

- виконання заповіді власного Національного Державного Гімну – «запануємо у своїй сторонці», зберігши свою **тотожність** і державну **суб'єктність**. Потрібна Українська Україна, адже російська вже збудована найманцями-сепаратистами в так званих регіональних республіках. Вдумаймося в гасла поляків початку 60-тих минулого сторіччя: «Зробимо Польщу Польщею!» чи американців – «Люби Америку, або забирайся геть!».

Патріоти України нікого не виганяють і не анексують чужі землі, не фетишизують моду мультикультурності та не на своїх землях (не?) творять Новоросію. Вони формують прийнятне толерантне поняття – громадянська нація. Адже вони вдома, у своїй оселі та громаді, на обітованій землі будують громадянське суспільство і толерантну державну **ідеологію**, в якій етнічність ніколи не визначала

українськість. Їм нікуди і не треба виїжджати. Євромайдан довів: їхні цінності (відповідальна свобода, партнерська праця з вільним світом, демократія, повага людини і нації) – європейські. А Європа і європейськість – їхній **природний** стан; героїзм свідчить про їх пасіонарність та готовність вмирати за національну ідею. Однак не їх провина, що агресія шовіністичних великоросів змусила проливати кров не лише за свою прадідівську землю, а й за збереження національної ідентичності, інформаційний простір, мову, традиції, реформи, зрештою, за європейські цінності, за які благополучний світ не хоче вмирати. Їм доля подарувала шанс, щоб у 3-му тисячолітті проприватися з імперського ізоляціонізму на світові простори, аби нарешті відвоювати право своєї суб'єктності – **бути українцями**, а не малоросами в провінційних регіонально-обласних псевдореспубліках, організованих неофюрерами за російськими ідеологічними лекалами ще часів Івана Грозного;

Гідна людини, нації і людства – передбачає створення належних соціально-економічних, екологічних умов окремій особистості шляхом піднесення не лише рівня матеріального добробуту, європейських стандартів життя (до яких нація поки що не «дотягує»), а й духовних, ментальних можливостей самореалізації, спілкування, освіти, науки, національно-творчого середовища, яке поза «рамами нації», за Франком, поза національною ідеологією ні створити, ні зберегти неможливо. Усе, що твориться поза рамками нації, – фарисейство або намагання дистанціюватися від своєї нації, її свободи. Складники високої ідеї нації, ослабленої імперським етно-інтелектогеніцидом, повинні нести не лише всі компоненти квітального розвитку для досягнення європейських стандартів життя, а й мати певні пріоритети для свого духовно-культурного, національного відродження через соціогуманістичне ставлення до потоптаної нації, червонокнижний захист її мови, культури, інформаційного простору, гуманно допомогти усунути антиукраїнську імперську семіотику, телепропаганду тощо. Ми не станемо вільними без **очищення** нашого інформаційного простору від постімперської російської брехні, зомбування і совдепії з одного боку. З іншого – маємо твердо усвідомити, що не може бути **вільною людиною**, допоки **підневільною є її нація**. Революція гідності задекларувала розбудову Нової України, де гідність, свобода людини та нації, їхні цінності не будуть відірвані від європейських і загальнолюдських. Новітні месиджі сповідує значна частка народу, яка стала на захист своєї Батьківщини, готова створити справді адекватні суспільні інститути, спроможні модернізувати економіку, провести в життя програми розвитку держави,

соціально-економічні, правові та інші реформи. Отож, у Стратегії «Україна – 2020» не могло не відобразитися твердження: «громадяни України довели і продовжуватимуть у надтяжких умовах щоденно доводити, що саме **гідність** є базовою складовою характеру Українського народу» [3, с. 1]. Щодо основних завдань блоку «гідність», то Стратегія навіть містить дорожню карту Уряду реалізації 62 реформ в економіці, банківській і фінансовій справі, освіті, медицині, обороноспроможності тощо. У цьому контексті УНІ покликана допомогти виділити першочерговість їх проведення, підтримати Уряд, водночас акцентуючи, що політична воля, знання, внутрішня національна програма дій – це якості, які повинні бути йому притаманні. Альтернативи цьому немає.

Рекомендації та перспективи подальших досліджень. Для реалізації Стратегії «Україна – 2020», підвищення ефективності національної економіки насамперед слід активніше мобілізувати низку **неекономічних** чинників (соціальні цінності, довіру людей до уряду, суду, банків, міліції тощо, їх знання, мотиви, добродійність, чесність), потрібні стаєри, а не бігуни на короткі виборчі дистанції; керівники-мислителі, що бачать націю в триєдиному Шевченковому вимірі: минуле, сучасне і ще ненароджене майбутнє. Керівник, що не є подвижником УНІ, – не державотворець і не будівничий українського Ідеалу. Маємо опрацювати довгострокову **систему ідеологічного духовно-інтелектуального супроводу державотворення в Україні** за умов нових потенційних викликів, загроз і безпекових ризиків; зробити складники УНІ **стратегемами** не лише на 20 років, а й на довшу перспективу. Головне – вже зараз у Стратегії «Україна – 2020» надолужити **довготривалу** відсутність у державі чіткої **ідеологічної** концепції.

Стратегізація складників УНІ дасть можливість розробляти конкретні урядові програми, дерево цілей їх впровадження, систему забезпечення ресурсами, здійснення необхідних реформ, прийняти закони тощо. Адже сподіватися, як колись, на регіони, а тепер – на децентралізацію не варто. Регіональних лідерів ніколи не вистачало на серйозний розгляд ідеологій державотворення в Україні, на панукраїнські проекти безпеки по всьому **периметру** пограниччя. А пограниччя виявилось в оцінюванні агресії Росії проти України, на жаль, строкатим, особливо здивували керівники деяких держав ЄС. Це зайвий раз засвідчує, що УНІ має розглядатися комплексно як у всеукраїнському, так і в загальносвітовому контекстах, насамперед у плані безпеки території, захисту цінностей народу з урахуванням багатств його регіонального розмаїття,

ресурсів, активів тощо. Водночас не можна ігнорувати неекономічні чинники у нинішніх умовах неефективної держави [6]. Словоблуддя щодо буцімто потреб федералізації України, почути Донбас – це від лукавого. Слухати треба всю Україну в ексклюзивно українській тотожності!

У ХХІ столітті щодо цінностей ніби все зрозуміло: будь-які міжнародні союзи повинні насамперед утворюватися на основі духовно-культурних, освітньо-інтелектуальних, морально-етичних національних **цінностей**, що збагачують і збагачуються самі загальнолюдськими здобутками, а не асимілюють самодостатні народи і народності. Голоси сильних світу сього не можуть робити безголосими ними ж ослаблені народи. Тому розглядаймо світову і регіональну політику, національну економіку в системі **національної безпеки**, захисту **українськості**, гарантування умов для **бінарного розвитку і людини, і нації** серед світового розмаїття культур, мов, економік тощо. Надання якісним складникам УНІ статусу стратегем розвитку України дасть змогу не лише задіяти згаданий механізм рекультуралізації тимчасово окупованої ворогом нашої землі, а й запозичити з практики ЄС низку інших **принципів** партнерства – конвергенції, субсидіарності, компліментарності тощо [7]. В умовах асиміляційного чинника, постімперських дій т.зв. радянської людини, інформаційної і гарячої воєн агресора України не обійти нову соціогуманістичну парадигму **людино-націоцентричних** цінностей [1].

Усе це вимагає **міждисциплінарних** досліджень ідеології державотворення в Україні, копіткої роботи центрального уряду разом із регіонами. Над сучасною візією націю-державотворення мають працювати економісти, політологи, націологи, етнологи, юристи, соціологи, соціальні психологи – теоретики і практики, урядовці і громадськість. Саме вони повинні довести суспільному загалу, по-перше, загальноукраїнське розуміння УНІ як наріжного каменя і цементуючого чинника у соціогуманістичному фундаменті побудови Нової України. По-друге – що УНІ виступає, як мінімум, у триєдиному європейському форматі: **етнічному, національному і цивілізаційному**. Цей формат, своєю чергою, має широко соціалізуватися, щоб бути глибоко усвідомленим на суспільному, груповому та особистісному рівнях. Формат «три складники на три рівні» – основа **концепту** системи ідеологічного забезпечення державотворення українського народу, реалізації його євроінтеграційних устремлень та досягнення **національної безпеки** України для нас, живих, а головне – ще ненароджених.

І, по-третє, якщо характеристикам «СУГ» надати статусу наскрізних пріоритетів національної економіки та доміант регіональної політики, то УНІ не тільки набуде концентрованого вираження загальнонаціональних інтересів та патріотичних почуттів українців, а й трансформується в стратегему – державні програми консолідації дій нації щодо пріоритетного використання **інтелектуально-інноваційних** чинників творення модерної спільноти, якій будуть притаманні високі знання, культура, досягнення науки, інформаційних та нанотехнологій, їх висока мобільність. Розуміємо мобільність не лише як п'яту свободу (поряд з капіталом, товаром, робочою силою і послугами) руху знань між державами, а й як швидкість (динаміку, безперервність) передачі традиційних, генерування і впровадження нових знань усередині країни для розвитку ідентичності нації, її тяглості.

З огляду на це виокремлюємо Малу національну ідею – **«Знання, інформація і рух (чин, дія)»** – як частину Великої стратегічної національної ідеї, точніше, як **тактичний її робочий** інструментарій. Це означає, що в доданій вартості вітчизняної продукції мають переважати інноваційно-інформаційні, наукомісткі складники. Це, своєю чергою, підтверджує стратегічну важливість чотирьох «і» для розвитку країни: інформація, інтелект, інновації, інвестиції. Власне, Мала ідея за умов глобалізації спрямовує продуцентів лідерської (інсайдерської) інтелектуальної власності, творчу енергію наукової молоді на: інтенсивне використання нових знань, досягнень науки, інтелектуально-інноваційних чинників створення модерної національної держави, економіки знань, збільшення інвестицій у розвиток людини, її культури та інтелектуального капіталу; побудову інформаційного, громадянського і правового суспільства, збереження генофонду українського народу, тяглості його розвитку в плані безперервного досягнення високої освіченості, креативності, духовності та моралі; зрештою, пізнання навколишнього світу, зменшення його ентропії та небезпек – внутрішніх і зовнішніх.

Окрім названої вище Малої ідеї, аксіологія державотворення актуалізує інші тактичні гасла (ідеї) як робочі інструментарії втілення складників Великої відповідно до викликів часу, здійснення реформ, суспільних трансформацій, потреб безпеки. Їх може бути кілька. Нині в українському соціумі не тільки актуалізувалося гасло часів зародження в Західній Україні кооперативного руху: «Свій до свого по своє», «Наші гроші – в руки своїх», а й аксіологічно трансформувалися і набули нових інформаційних забарвлень і всеукраїнських масштабів низка новітніх – «Не купуймо, не

дивімося російське!», «Все для фронту», «Слава Україні – героям слава!», «Україна – єдина!», «Україна – понад усе», «Візьми і зроби!» тощо. Попри те, злочинно забувати «харківські триптихи» УНІ. Йдеться про алгоритм євроінтеграції від Хвильового – «Даеш інтелігенцію!», «Геть від Москви!» і «Даеш Європу!» та ранжування Шевельовим головних ризиків нашої державності – Москва, українська провінційність та кочубейство.

Отже, введення нації в стратегему (надання статусу) розбудови держави має здійснюватися серйозно, **по-державному, пожиттєво і заради життя** як домашнє завдання сучасних і прийдешніх поколінь, для яких воно має стати своєрідним **соціальним геномом спадковості** розвитку українства, зрештою, їхнім архетипом. І новостворене Міністерство у справах інформаційної політики (Міністерство інформаційної політики України) буде ефективним тоді, коли воно як суспільна структура сприятиме емерджентності дій (функцій) у системі виконання цих завдань. Його завдання – це не лише розподіл квот теле- і радіочастот (це, входить до функцій Нацради з питань телебачення і радіомовлення), а й **ідеологія** забезпечення творення національної держави, **якість** інформаційного контенту як для надання споживачам усередині країни, так і за її кордонами. Складники СУГ доцільно досліджувати в комплексі з особливостями життя України **«на межі»**, що зумовлює її **транзитність** у плані сучасних інтеграцій, медіаторства, тобто зростання цих феноменів за умов глобалізації та нагальної потреби зупинити подальший наступ агресора-сусіда на національні цінності.

Мається на увазі транзитність не тільки і не стільки як транспортно-просторову, прикордонну чи транснаціональну реальність, скільки соціально-психологічну, духовно-інтелектуальну, ментальну, ідеологічно-світоглядну, національно-патріотичну характеристику життєдіяльності українського народу на «стику» різних навколишніх культур, релігій, військових блоків, економічних і оборонно-політичних союзів, інноваційно-високотехнологічної та мобілізаційно-сировинної моделей розвитку економіки. Тобто йдеться про толерантне виживання на межі розмаїття звукових, інформаційних просторів, дій економічних і неекономічних чинників, де будь-який із названих і не названих із їх множини може стати мультиплікатором суспільного розвитку України, якщо він буде діяти як доцентровий і соборний [8-9].

Отже, нам треба не лише підвищувати **імунітет** денационалізації, федералізації України окупантами, які далі претендують на наш

національний простір, намагаються диктувати державний устрій і вектор інтеграції. Нам потрібно негайно задіяти систему реанімації та адаптації покалічених війною, тобто захисту не тільки «дітей війни» від гітлерівської Німеччини, а й від путінської Росії. Нарешті, слід терміново опрацювати ідеологічні засади збереження власної ідентичності на «межі» не тільки різних просторів (інформаційних, культурно-релігійних, військово-політичних об'єднань тощо), а й безпеки свого життя-буття взагалі. Перед нами кардинально стоїть питання: бути чи не бути? **Оонівська** система захисту виявилася **неспроможною** захистити Україну від цинічно-злочинного агресора. Природна толеранція українців, зокрема їх добровільна відмова від атомної зброї, зробила з них жертв і заручників агресора, що веде війну ідентичностей на знищення не «наших». Росіяни, представляючи національну меншину, прагнуть насадити ідею «русского мира» більшості корінного народу, продовжуючи знищувати генофонд титульної нації. Вихід із цієї ситуації бачиться у впровадженні світом нової соціогуманістичної парадигми захисту і людини, і нації [10-11]. Це ригористично вимагає від проводу України євроінтеграційних орієнтацій, надання пріоритетності національним та загальнолюдським цінностям, адекватним світовим стандартам; усвідомлення **стратегізації** складників УНІ та створення для їх реалізації належного простору (середовища) в рамках євроатлантичного правового і військового **колективного** захисту.

І насамкінець. Україна, **яка**: а) після несправедливого поділу її території переможцями Першої та Другої світових воєн, розпалювачі яких воювали на її території по обидва боки фронтів, змушуючи українців, що мріяли про свободу і власну державу, вмирати за чужі інтереси; б) у післявоєнний час першою з ослаблених окупантами, особливо в Другій світовій, які, наступаючи і відступаючи, двічі танками зрили її землю, була серед перших засновників ООН, сподіваючись на недопущення нового світового кровопролиття; в) здобувши нарешті свою Незалежність, з розумінням поставилася до потреб повернення корінного кримськотатарського народу, злочинно депортованого імперією зла; г) володіючи після розпаду імперії зла третім у світі потенціалом ядерної зброї, добровільно від неї відмовилася, сподіваючись мирно «запанувати у своїй сторонці» завдяки гарантіям безпеки від сильних світу сього – членів Ради Безпеки ООН, – нині переживає анексію Росією Криму. Ця країна, в котре обманута, проливає кров, захищаючи від російських найманців свої континентальні землі на сході. Навіть більше, самотужки обстоює європейські цінності; їй лише співчують.

Власне, чи має ця країна шанси, аби світ почув нові раціональні зерна її соціогуманістичної ідеології захисту прав людини і нації, коли далеко вгорі за течією цивілізаційної ріки стоїть захланний імперський азіатський Вовк і цинічно стверджує: ті, що внизу, йому, мовляв, каламутять воду, не дають напитися. Йому байдужі чистота води, її течія, хто і де стоїть, каламутить чи ні. Нападнику «хочеться кушати!». Він сильний, наділений мандатом постійного члена Ради Безпеки, постійно говорить неправду, а відповідальності за постійні злочини – не боїться. Отож, хто ж наступний?!

За таких умов лише при сподіванні на Божу поміч, соборну єдність і віру у власні сили – українству бути! При цьому аксіологія в економіці може допомогти принаймні в трьох домашніх завданнях. Перше. Поставити слово, знання, ідеї там, де їм належить бути, – Спочатку. Друге. Визначити для себе і світу: яку Україну маємо, хочемо і будемо. Третє. Комплексно оцінити майстерність будівничих, їх чесність, патріотизм і добродійність. Щодня вимощувати гостинець, за Франком, у Європу, НАТО, забезпечуючись реформами, ресурсами, щирими співниками і розвідкою загроз неприятели.

Список використаних джерел

1. *Вовканич Степан*. Соціогуманістичні засади ідеології духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, або Імперативи (р) еволюційних трансформацій гуманітарної політики в умовах загроз буттю українськості. / С. Й. Вовканич. Препр. наук. доп. – Львів : ІРД НАН України, – 2014. – 38 с.
2. *Белебега Іван*. Нація і Націоналізм: Від націоналізму до національної ідеї / І. О. Белебега. – Харків : ФОП, 2014. – 240 с.
3. *Європейські цінності* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org>
4. *Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»* : указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
5. *Вовканич Степан*. Якби ми вчилися соборності... / Степан Вовканич // День. – 2013. – № 162 (4045). – 11 вересня.
6. *Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР* // Голос України. – 1996. – 13 липня.
7. *Пасхавер О.* Коли держава неефективна, економіка залежить від неекономічних факторів / О. Пасхавер // День. – 2013. – № 120-21 (4003-4004). – С. 2.
8. *Субетто А. И.* Ценности в системе общественного интеллекта. Ценностная война и защита ценностей самоидентификации российской цивилизации / А. И. Субетто. – Харьков : Социальная экономика, 2010. – № 3. – С. 93–96.
9. *Гець В. М.* Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України : в 3 т. / В. М. Гець. – К. : Фелікс, 2007.
10. *Вовканич С. Й.* Аксіологія вибору вектора інтеграції України / С. Й. Вовкан. – Львів : ІРД НАН України, 2013. – 36 с.
11. *Vovkanych Stepan*. Can We Survive without the National Idea? Spring – Winter / Stepan Vovkanych // The Ukrainian Quarterly. – 2012. – № 3-4. – P. 47–58.